

Name of recording: Selkeästi seksuaalisuudesta-podcast.MP4

Length of recording: 00:14:57

Haastattelija 1 [00:00:02]: Tervetuloa Live-podin pariin. Tänään keskustelemme teemoista turvataidot, digitaaliset ympäristöt sekä erityisryhmien seksuaalikasvatus. Minä olen Julia Taavitsainen ja työskentelen Live-säätiössä koulutusassistenttina. Täällä aiheesta keskustelemassa on kanssani Maarit, Salla ja Asta.

Puhuja 1 [00:00:19]: Moi. Mä oon Maarit Mustonen ja mä työskentelen asiantuntijana Pelastakaa Lasten nettivihjeessä, joka tekee työtä lapsiin kohdistuvan seksuaalisen häirinnän, houkuttelun ja seksuaaliväkivallan torjumiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi. Nettivihjeelle voi osoitteessa Nettivihje.fi ilmoittaa laittomaksi epäilemistään lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista tai siihen liittyvästä toiminnasta netissä. Koulutukseltani olen sekä yhteiskuntatieteiden maisteri että lähihoitaja ja olen aikaisemmin työskennellyt erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden kanssa.

Puhuja 2 [00:00:57]: Moikka. Mä oon Salla [Ancker? 00:00:59]. Taustaltani olen toimintaterapeutti ja seksuaalineuvoja. Olen työskennellyt pitkään erityistä tukea tarvitsevien nuorten kanssa, Ammattiopisto Livessä, muun muassa seksuaalineuvontaa tehden. Sitten sen lisäksi myös tällaisissa erilaisissa ammatillisen koulutuksen hankkeissa. Ja olen myös kouluttanut henkilöstöä yhdenvertaisuuteen ja moninaisuuteen liittyen.

Puhuja 3 [00:01:29]: Ja mä oon Asta Vuorela ja työskentelen Live-säätiöllä palvelupäällikkönä. Mulla on aika monipuolinen tausta erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden parissa erilaisissa rooleissa, niin ammatillisen koulutuksen kuin palveluidenkin puolella. Olen työskennellyt myös seksuaalikasvattajana ja seksuaalineuvojana yli 10 vuoden ajan ja toteuttanut neuvontaprosesseja muun muassa kaikkein vahvinta tukea tarvitsevien asiakkaiden kanssa ja myös kouluttanut henkilökuntaa tästä teemasta.

Haastattelija 1 [00:02:03]: Eli Selkeästi seksuaalisuudesta on vuonna 2022 alkanut Opetushallituksen rahoittama hanke, jonka tarkoitus on kouluttaa koulujen henkilökuntaa käsittelemään seksuaalisuuteen ja seksuaaliväkivaltaan liittyviä teemoja, erityistä tukea tarvitsevat nuoret huomioiden. Hankkeen koulutukset toteutettiin ensimmäisen kerran syksyllä 2022 ja ne tullaan toteuttamaan uudelleen keväällä 2023. Koulutukset ovat osallistujille maksuttomia ja hanketta koordinoi Live-säätiö ja se toteutetaan yhdessä Autismisäätiön, Terapiaperhosen, Metropolia-ammattikorkeakoulun sekä Pelastakaa Lasten kanssa. Tässä podcast-jaksossa pyritään hiukan avaamaan millaisia tarpeita erityistä tukea tarvitsevilla nuorilla on seksuaalikasvatukseen liittyen ja miksi seksuaalikasvatuksella on

suuri merkitys myös suojehtaessa näitä nuoria seksuaaliväkivallalta. Nuoret viettävät enenevässä määrin aikaa erilaisilla digilaitteilla, sosiaalisissa medioissa sekä netissä. Millaisia muutoksia tämä on tuonut nuorten arkeen?

Puhuja 3 [00:03:03]: Täytyy sanoa ensinnäkin, että pitkälti hyvin positiivisia muutoksia. Jos ajatellaan meidän kohderyhmää, niin netin kautta nekin nuoret jotka saattaa jäädä siinä fyysisessä lähiympäristössä ryhmien tai erilaisten toimintojen ulkopuolelle pääsee mukaan osallistumaan ja luomaan niitä sosiaalisia suhteita. Ja esimerkiks neurokirjon nuorille voi olla hyvinkin luontevampaa kommunikoida kirjoittaen siellä netissä kuin kasvokkain fyysisesti.

Puhuja 2 [00:03:35]: Joo, tää on kyllä totta, et siellä netissä se kasvottomuus on hyvä asia. Toki se voi olla myös paha asia, mut että parhaimmillaan se poistaa semmosta rasismin, ableismin, eli vammaisuuden perusteella tapahtuvan syrjinnän tai muiden ennakkoluulojen asettamia esteitä tutustua ja esimerkiks tulla nähdyksi omana itsenään. Vaikkapa vammaisen nuori saatetaan jättää reissujen ja bileiden ulkopuolelle, koska ajatellaan että hän ei pysty osallistumaan, tai että se on jotenkin hankalaa. Mutta sitten taas netissä nuori pystyy osallistumaan erilaisiin keskusteluihin, vaikkapa peleihin ja niihin peliyhteisöihin siellä netissä. Nuori voi harjoitella siellä sosiaalisten suhteiden luomista. Hänellä voi olla hyvin laajatkin sosiaaliset verkostot netissä. Nuori voi ilmaista seksuaalisuuttaan. Jos vaikkapa kuuluu seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön ja asuu pikkupaikkakunnalla, niin sieltä netin kautta voi löytää vertaistukea ja tutustua muihin samanlaisiin nuoriin. Ja lisäksi nuoret etsii ja löytää netistä hyvin paljon tietoa. Siellä on hyvää tietoa, mutta sit siellä on toisaalta myös välillä vähän semmosta tietoa jota pitää miettiä että onkohan tää nyt ihan oikeeta.

Puhuja 1 [00:04:56]: Kyllä. Ja valitettavasti netin ja somen käyttöön liittyy kuitenkin myös aika paljon semmosia riskejä jotka on sitten huomioitava, eli esimerkiks groomingia tapahtuu ja groomingilla siis tarkoitetaan lapsen houkuttelua seksuaalisiin tarkoituksiin. Sitten yksityiseks tarkoitettuja kuvia saatetaan levittää ja tosiaan sitä väärää tietoa saattaa olla myös paljon saatavilla, esimerkiks seksuaalisuuteen liittyvistä asioista mitkä voi sitten olla vahingollisia jopa. Ja sit se netin anonyymius saattaa mahdollistaa semmoset teot joita ehkä kasvotusten tää henkilö ei pystyis tekemään, et esimerkiks netissä on tosi helppo tekeytyä toiseks ihmiseksi ja teeskennellä olevansa vaikka nuori, vaikka olis aikuinen. Ja lisäksi on myös tosi helppo olla jatkuvasti yhteydessä, niinkun kellon ympäri vaikka sitten tähän nuoreen. Ja erilaiset haitalliset ilmiöt, kuten just lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin levittäminen ja tuottaminen on tosiaan iso, kasvava ongelma nykyään. Ja hälyttävää on, että esimerkiks niin sanottujen dick pickien saaminen on jo nuorille arkipäivää, vaikka todellakaan sen ei pitäis semmosta olla.

Haastattelija 1 [00:06:19]: Miksi sitten tietyt nuoret on erityisessä riskissä kokea seksuaaliväkivaltaa ja mistä se sitten johtuu?

Puhuja 2 [00:06:26]: No, haavoittuvissa ryhmissä on muun muassa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret, erilaisiin etnisiin, uskonnollisiin tai kulttuurivähemmistöihin kuuluvat nuoret, tai sitten eri tavoin vammaiset tai vaikkapa neuropsykiatriselle kirjolle kuuluvat nuoret. Sekä myöskin sitten sijoitetut lapset ja nuoret. Toisaalta myös ne taloudelliset ja mielentervey... Taloudelliset ongelmat ja mielenterveyshaasteet tai ongelmat voi lisätä riskiä joutua kaltoinkohdeksi. Sitten on myös muistettava se, että nuori voi kuulua useampaan eri ryhmään ja kokea niin sanottua sisäryhmäsyryntää, eli hän voi esimerkiksi tulla syrjityksi seksuaalisen suuntautumisen takia oman kulttuurin sisällä ja taas toisaalta oman vaikka kulttuurisen taustan takia seksuaalivähemmistön sisällä.

Puhuja 1 [00:07:25]: Joo. Ja sit näihin riskeihin tosiaan vaikuttaa se, että nää ryhmät on monesti yleisesti heikommassa asemassa meidän yhteiskunnassa ja kohtaavat erilaista syrjintää ja rasismia ja muuta epäasiallista kohtelua, joka sitten puolestaan vaikuttaa esimerkiksi heidän itsetunnon kehittymiseen ja johtaa siis itsetunnon ongelmiin. Sitä kautta se saattaa myös sit johtaa esimerkiksi hyväksynnän hakemiseen semmosista huonoista lähteistä, vaikka netistä tuntemattomilta ihmisiltä, ja sitten vaikeuteen puolustaa niitä omia rajoja. Että voi vaikka ajatella että itseä ei tarvitse suojella sitten sellaselta vahingolliselta, koska ei koe itseään suojelun arvoiseksi. Ja jos nuori on saanut kuulla vaikka olevansa huonompi kuin muut, tai ei oo saanut kuulla olevansa vaikka kaunis tai viehättävä, niin hän voi sit todellakin tarvita ja hakea tämmöistä huomiota.

Puhuja 3 [00:08:37]: Kyllä. Sit haluaisin vielä nostaa ihan omana asianaan tän tiedonsaannin ja kommunikoinnin haasteet, eli nää nuoret on erityisessä riskissä vielä. Ne tiedonsaannin ja kommunikoinnin haasteet vaikuttaa siihen, että sitä tietoa siitä seksuaalisuudesta ja turvataidoista ei oo, tai sitä ei ymmärretä. Tai toisaalta niinkun puhuttiin siitä, että sieltä netistä haetaan tietoa, siellä on valtavasti tietoa, niin sitten näillä nuorilla ei välttämättä oo itellään hirveesti keinoja erottaa sitä oikeeta tietoa sieltä tai käsitellä mitä sieltä netistä löytyy. Ja sit kuitenkin usein vielä tää meidän seksuaalikasvatus on edelleen aika heteronormatiivista. Voi olla erilaisia kielimuureja, se voi olla vaikeesti saavutettavaa sen kautta. Ja meidän myös aikuisten kasvattajien omat asenteet vaikuttaa hirveesti. Meillä saattaa olla esimerkiksi semmosia ajatuksia tuolla piilossa, että vammaisen ihminen ei ole seksuaalinen.

Haastattelija 1 [00:09:41]: Miten tähän riskiin voidaan sitten vaikuttaa tai miten tätä riskiä voidaan pienentää?

Puhuja 2 [00:09:47]: On olemassa tällöinen seksuaalioikeuksien julistus, joka on ihmisoikeusjulistus. Sen mukaan jokaisella meistä on oikeus saada seksuaalikasvatusta ja erityisesti me halutaan painottaa, että jokaisella on oikeus saada saavutettavaa seksuaalikasvatusta. Toisaalta jokaisella ammattilaisella on myös kyky ja vastuu toteuttaa seksuaalikasvatusta ja luoda tällöistä avointa ja avoimuuden ilmapiiriä siihen seksuaalisuuteen ja seksuaalikasvatukseen liittyen. Hyvin tärkeä asia on puheeksiottaminen seksuaalisuuteen liittyen. Se on oikeastaan yksinkertaisimmillaan sellaista luvan anantamista ja että tarjotaan mahdollisuus puhua seksuaalisuuteen ja sukupuoleen liittyvistä teemoista, vaikka niille nuorille joiden kanssa tehdään töitä.

Puhuja 3 [00:10:43]: Se kuulostaa kauhean yksinkertaiselta, mutta käytännössä ei usein ole sitä. Ja halutaan korostaa, että jotenkin semmonen lupa olla hämmentynyt ja myös tavallaan tarvita tukea siihen omaan työhön, niin sekin on ihan OK. Ja tarvitaankin paljon tietoa ja koulutusta ammattilaisille ja lisää niitä työkaluja siihen puheeksiottamiseen ja rohkeutta ja rohkaisua. Jotenkin erityisen tärkeää on, että meillä olis työkaluja siihen nuorten omien rajojen ja turvataitojen ja toisaalta myös itsetunnon vahvistamiseen. Selkeä ja saavutettava seksuaalikasvatusmateriaali on tässä avainasemassa ja onneks sitä on tänä päivänä löydettävissä hyvin myös esimerkiksi netissä. Tämän meidän hankkeen puolesta on tulossa koulutuskokonaisuuksia opetus- ja ohjausalan ammattilaisille. Meidän erityistä tukea tarvitsevat nuoret tarvitsee usein myös semmosta tukea ja ohjausta siinä ihmissuhteissa ja siinä, että miten toimii siellä sosiaalisissa ympäristöissä missä he vaikuttaa tai missä he liikkuu. Ja jos me ammattilaiset ei itse ymmärretä sitä että mikä se sosiaalinen ympäristö on, tai ei hallita niitä ympäristöjä, niin se voi olla ongelmallista. Että on tosi tärkeää myös päivittää niitä omia tietoja.

Puhuja 1 [00:12:09]: Kyllä. Tosiaan tarvitaan tosi paljon tietoa seksuaalisuuden lisäksi myös näistä erityisistä ryhmistä ja niiden erityispiirteistä. Ja meidän kaikkien on myös tärkeätä pyrkiä toimimaan yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Ja tarvitaan paljon asennemuutosta siihen, että miten eri ryhmät nähdään ja miten heitä kohdellaan. Esimerkiksi on tärkeää muistaa arvostaa erilaisia ihmisiä ja huomioida heidät arjessa ja välittää myös heidän hyvinvoinnistaan. on myös äärimmäisen tärkeää reflektoida omia ajatuksiaan ja omaa toimintaansa ja niitä omia ennakkoluuloja myös. Se voi olla tosi haastavaa ja kivuliastakin, mutta se on myös todella olennaista ja tärkeää. Viimeisenä haluaisin korostaa sitä, että vaikka näitä riskejä on olemassa, niin niitä voi pienentää ja niihin voi vaikuttaa ja ne ei myöskään aina toteudu. Seksuaalisuus on voimavara ja sitä tukemalla, semmosta turvallista seksuaalisuuden ilmaisua ja toteuttamista tukemalla voidaan suojella nuoria.

Haastattelija 1 [00:13:29]: Kiitos podcastin vieraille - Salla, Maarit ja Asta.

Puhuja 3 [00:13:34]: Kiitos.

Puhuja 2 [00:13:35]: Kiitos.

Puhuja 1 [00:13:37]: Kiitos.

Haastattelija 1 [00:13:38]: Sekä kiitos sulle, että olit kiinnostunut aiheesta ja kuuntelit tämän podcastin. Toivottavasti tämä herätti ajatuksia ja halun perehtyä aiheeseen syvemmin. Voit tutustua hankkeeseen tarkemmin Liven nettisivuilta. Linkki löytyy podcastin kuvauksesta. Sivulta pääset myös ilmoittautumaan kevään koulutuksiin - Perusteet turvataitokasvatukseen ja puheeksiottamiseen, joka on 3. helmikuuta sekä Syventäviin nettiturvataitoihin, joka toteutetaan 24. maaliskuuta.

[recording ends]